СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 119. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 23 травня 1935. — VOL. XLIII. No. 119. Jersey City, N. J., Thursday, May 23, 1935. THREE CENTS

КОНҐРЕС ТЕЖ ПРОТИ СКАЛІ ЗАПЛАТ

ВАШИНҐТОН. — Буря протестів, що зірвалася проти президентового розпорядку про скалю заплати для робітників, нанятих урядовими бюрами допомоги, дійшла вже й до конґресу.

Перша критика розпорядку далася чути в сенаті, де сенатор Лонґ виступив проти неї як проти кривдження південних стейтів. Він казав, що розпорядок має в собі політичний розрахунок, бо найнижчу заплату президент установив якраз для тих околиць, що все голосують на демократичну партію; значиться, говорив Лонґ, уряд дав найнижчу заплату там, де він не боїться конкуренції другої партії.

Сенатор МекКерен, котрий свого часу провадив боротьбу за те, щоб уряд платив за запомогову працю „біжучу заплату", виступив теж проти розпорядку та заповів, що він предложить незадовго відповідний проєкт закона, що буде вирішувати це питання.

Президент Рузвелт покищо іґнорує цю кампанію.

ЗАГРОЗА ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ВАШИНҐТОН. — Донкен Кенеді, предсідник Спільного Комітету Конференції Власників і Майнерів в Апалячійській окрузі мягкого вугля, подав до публичного відома, що комітетови не вдалося довести до якоїсь угоди між власниками копалень мягкого вугля й робітниками.

Комітет почав свою роботу 18-го лютого, щоби виробити плян контракту, що мав би ввійти в життя 16-го червня, коли вийде з життя тепер обовязуючий контракт. Говорили про години праці, заплату й засоби безпеченства в копальнях, але до нічого не договорились.

З огляду на розбиття цеї конференції майнерська юнія склакає конференцію представників своїх відділів на нараду, що має постановити плян діяльности юнії, щоб заставити підприємців піти на угоду. Конференція має початися тут у понеділок. Вона певно почне свою роботу з плянів страйку.

ЮНІЙНА БОРОТЬБА ПЕРЕД СУДОМ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний суд Дистрикту Колюмбія розглядав спір двох ґруп будівляних юній, звязаних з Американською Федерацією Праці, що посварилися на останніх двох конвенціях за способи орґанізації робітників. Кожда група пробувала при помочі процесу дістати під свою контролю всі юнії будівляного промислу, звязані з Американською Федерацією Праці.

Суддя сказав, що ні одна сторона не прийшла в суд з чистими руками, себто кожда з них поповняла незаконні вчинки й не має права домагатися контролі над усіми будівляними юніями.

ЗНОВ ТОРНАДО В ПОЛУДНЕВИХ СТЕЙТАХ.

ШРІВПОРТ (Луізіяна). — Здовж Ред Ривер дув у понеділок страшний вітер із силою торнада. Води ріки винно піднялися до небувалої висоти. У водах згинули три особи.

Торнадо наробив великої шкоди в стадах худоби, засівах та садах.

У Мидленд Сиӣ, в стейті Алабама, вітер розніс хату фармера Гофа Кондрея, вбиваючи при тому жінку та калічучи тяжко його дитину. У місті Атморі, в цім самім стейті, вітер завалив хату фармера Доналдсона; підчас випадку велике бервено зломало фармерови плечі, а сім інших осіб родини дізнали тяжких ушкоджень тіла.

„СВЕТШАПИ" КИДАЮТЬСЯ В ШОВКОВІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Урядова рада для розсліду умовин шовкового промислу зложила президентови Рузвелтови звіт, у котрім каже, що так звані „светшапс" у цім промислі сильно поширені.

Під „светшапами", як відомо, розуміють в Америці приватні доми, в котрих мешканці роблять роботу, дану їм підприємцем з фабрики. Звичайно в таких домах нема ніяких гігієнічних пристосовань до праці й вони надаються хіба для визиску робітників підприємцями.

Рада радить урядови створити постійну раду для робітничих умовин у шовковім промислі. Ця рада мала би складатися з трох осіб, а саме: одного представника робітників, одного представника підприємців та безсторонного предсідника.

ВИПУЩЕНО НА ВОЛЮ БАТЬКА ЗАТРОЄНОЇ РОДИНИ.

НЮ ЙОРК. — Поліція пустила на волю Фредерика Гроса, котрого жінка й четверо дітей вмерли від затроєння хемікалією „талієм сульфатум", а котрого арештовано як підозрілого вбивника родини. Прокуратор заявив, що він не має таких доказів вини Гроса, щоб на їх основі міг добитися від присяжних суддів його засуду.

БУВША „ЗОРЯ" ТЕПЕР ПРАЦЮЄ ЯК „ЕКСТРА".

Відкрито в Голівуд, Кал., що колишня славна акторка, „зоря" Клара Кимбал Йонґ працює тепер як одна з додаткових осіб, що служать для виповнення сцени. Клара Кимбал Йонґ зачала свою акторську карієру в 1912 р. і дійшла до вершин успіху, як „зоря" з річною платнею $200,000. Тепер працює як одна з 350 додаткових акторів, що служать для заповнення сцени. Щастя не послужило їй довго, отже мусить заробляти на життя, як може. Минулися дні слави.

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПРЕСИ В АЛБЕРТІ.

Албертійська леґіслятура остаточно ухвалила закон, що ним обмежує свободу преси в звідомленнях зі суду. Уряд устами ґенерального правника Лімборна заперечив, що новоухвалений закон обмежує свободу преси; він, мовляв, лише відтягає привілеї, які преса вважає за свої, а саме не позволяє нівечити доброго імени тих, що удаються до суду. Коли би преса була пристойна і справедлива, то леґіслятура не мішалася б у її справи.

Закон обмежує право преси до оголошування лише тих відомостей із суду, що є потрібні для публики, а саме, хто кого позивав, за що і яке було рішення суду. Заборонено подавати уривки зізнань, що кидають тінь на поодинокі особи в судових справах.

РАЗ У РОЦІ ДО ЛІКАРЯ.

Обовязкові лікарські огляди раз у році для кождого мешканця Канади — така є можливість для мешканців Канади, коли би були приняті рекомендації першої домініяльно-провінціяльної конференції здоровля, що її відкрито в Оттаві 25 квітня під проводом міністра національного здоровля, полк. Сотерленда. Всі учасники конференції поклали натиск на потребу таких оглядин, як спосіб охорони перед можливими недугами.

Перше засідання конференції зійшло на обговорюванню державної охорони здоровля. Сам міністер здоровля піддав думку, щоби назначити королівську комісію, яка малаб колись в осени розслідити з усіх боків питання державної медицини.

ГРАМОФОНОВІ ГОЛКИ З БАМБУСУ.

Металеві голки, вживані досі до грамофонів, мають ту відємну прикмету, що, посуваючись по кружку, викликують легкий шелест. Японському технікови Саіто удалось, як повідомляє англійська преса, після кількалітних проб винайти спосіб продукувати грамофонові голки з бамбусу. Вони значно кращі від металевих голок тим, що видають тони без найменшого шелесту. Одначе до виробу бамбусових голок надається тільки один рід бамбусу, що росте в деяких околицях Японії.

РОБІТНИЧА ПАРТІЯ В АНГЛІЇ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

Лідер робітничої партії в Англії, Джордж Ленсбюрі, осудив у парляменті німецькі зброєння, причім домагався, щоб держави заборонили довіз до Німеччини сирівців, конечних для виробу зброї субмарин, як ніклю, міди, цини і дечого іншого.

ПОЛЬСЬКИЙ ЖИД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ АҐІТАТОРОМ НА КУБІ.

Ґазети приносять вістку про засуд польського Жида, Бейліса Фроіма, на два роки вязниці на острові Смерек біля Куби. Кубський суд у Гавані признав його винним за спілку з большевиками, а навіть доказали йому, що був большевицьким представником на Кубі.

Коло цього знайдено американський пашпорт з перед двох років. Американський консуль відпекується Фроіма, кажучи, що пашпорт був сфальшований.

З Фроімом судили одну Кубайку за те, що перекладала документи для нього. Вона дістала 6 місяців вязниці.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД БОЖЕВІЛЛЯМ.

Старий банковий службовець Вілям Ґарднер у Шікаґо журився довгий час тим, що в його родині є божевілля. Його мати вмерла в заведенню для божевільних. Сестра перебуває в заведенню. Щож буде, як те саме стрітить і його та його дітей? 40 літ він був довіреним службовцем у банку, але страх перед божевіллям так його гриз, що пару тижнів тому взяв вакації, щоб відпочити і заспокоїтися. Рано 23 квітня встав, взяв револьвер і одним вистрілом убив свого 14-літнього сина. Вистріл збудив другого сина, 17-літнього, якого він також намірився вбити, однак син завчасу зірвався і зачав батька здержувати. Батько все таки стрілив і ранив хлопця смертельно. Хлопець далі борився з ним і не дав йому застрілити матері, що спаралізована лежала в ліжку. Серед шамотання батько знайшов нагоду ще раз вистрілити, цим разом у свою найстаршу дочку, 20-літню, і вона упала трупом. Ґарднера арештовано. Він сидить і плаче, що хотів помогти своїм дітям.

РУБЛІ ПО ДВА ЦЕНТИ.

Чотири американські акторки дістали від совєтського уряду контракт на виступ з заплатою 40,000 рублів. Вони вірили, що рубель має офіціяльну вартість 87 центів. Тимчасом у Москві переконалися, що в „приватному" обміні за доляра дають 30 до 50 рублів і їх 40,000 має вартість усього 800 до 1,000 долярів. Тепер американський консулят старається їм помогти доїхати до дому.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ВИХОВАННЯ.

Моральний розклад большевицької молоді проявляється щораз більше в університетах. Інформації про їхні ексцеси не сходять зі сторінок совєтської преси. „Правда" містить письмо наукових працівників вищих шкіл у Томську. Вони наводять приміри здичіння університетської молоді. Розгнуздані юнаки нападають на прохожих, бють їх, ловлять жінки і насилують. Місцеві суди так привикли до їхньої поведінки, що карають дуже лагідно, а університетська влада зовсім не потягає винуватців до відповідальности.

БУРЯ ПЕРЕСУНУЛА ДІМ.

Над бенгальською провінцією в Індії перейшов буревій, що знищив поверх 1,000 домів і повиривав з корінням всі більші дерева. Ремісничу школу в Чітаґон пересунуло 50 метрів.

ДУХОБОРИ КАЖУТЬ, ЩО НЕ ДАДУТЬ СЕБЕ ВИКИНУТИ.

Частина духоборів у Саскачевані під проводом Андрія Блудова назначила комітет з пятьох людей із завданням ставити опір продажеви духоборської землі в тій провінції. Протестуючі духобори вважають, що Веригін не поступає з ними по справедливости, коли продає землі, на яких вони живуть, хоч не радився з ними і не питав про їх згоду.

До духоборів належать у Саскачевані коло 30,000 акрів землі. З початком квітня оповіщено, що ці землі будуть продані.

СУМНИЙ КІНЕЦЬ ПОЛЬСЬКИХ СВЯТ.

Сумно скінчилися Великодні Свята 21. квітня в домі Миколи Комарніцького у Вінніпеґу. Комарніцький гостив у себе Івана Николина та Фреда Шпікулу. Над вечором святкуючі вийшли на двір на свіже повітря. Тоді підійшов до них Амврозій Грицюк, що мешкав на сусідній вулиці, і, як оповідають, сказав Николинови, щоб не зачіпав його сестри. Зачалася перепалка, а за тим бійка. Грицюк пустився вже йти до дому, та, як оповідав на переслуханню перед коронером Комарніцький, Николин кинувся за Грицюком і вдарив його ножем. Раз ударив його ножем у живіт, а другий раз у плечі. Грицюк дійшов іще до недалекої хати знайомих і амбулянс забрав його звідтам до шпиталю. Рано у понеділок Грицюк у шпиталі умер, Николина арештовано.

НАЙДЕШЕВШЕ ПЛАЧЕНИЙ ГУБЕРНАТОР У СВІТІ.

Звичайно губернатори одержують велику платню від держави. Та Ірляндську Вільну Державу губернатор коштує дуже мало. Він дістає лише 12 центів денно на видатки. Справді його річна платня є 50 тисяч долярів, однакож майже все те він звертає урядови Ірляндії, а цей платить тільки на удержання його скромної хати. Телефон, телеграф і оплата його листування коштують річно тільки 150 долярів. Попередно губернатор Боклі був крамарем споживчих товарів у містечку Мейнут. Президент Де Валера вибрав його на це становище, щоб висміяти уряд ґенерального губернатора Ірляндії.

90,000 ЧУЖИНЦІВ МУСІЛИ ПОКИНУТИ ФРАНЦІЮ.

Французький міністер праці, Жакіє, в розмові з представником „Еко де Парі" вказав на наслідки останніх заряджень проти чужинних робітників. Від листопада м. р. покинули Францію 80—90,000 чужинних робітників. Це дається вже відчувати на біржі праці. Число безробітних впало за останній час на 50,000 осіб.

РОЗБУДОВА АВТОБУСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ПОКУТТІ.

Зачувати, що сітка автобусової комунікації на Покутті буде цього року значно поширена. Вона обійме теж місцевости Космач, Делятин, Яремче, Снятин, Заліщики й Окопи св. Трійці. Залізнича влада орухомить теж самоходи марки „Штаєр" і вводить вози більших розмірів. Автобусовий рух має причинитися до оживлення туристичного руху на Покутті.

ГІТЛЕР ЗАГОВОРИВ У ЗГІДЛИВІМ ТОНІ

БЕРЛІН. — Довго ожидана в цілім світі промова канцлера Гітлера про міжнародне положення і Німеччину була виголошена піднесеним голосом, але своїм змістом не була визиваючою. Навпаки, Гітлер заявляв раз-у-раз, що Німеччина нічого так дуже не бажає, як світового замирення.

Не хоче бути в гіршім положенню як інші держави.

Гітлер заповів, що Німеччина додержить усі умови, які вона підписала. Ті договори, які заключила Німеччина з іншими державами, як от у Льокарні, як рівна з рівними, будуть і надалі її зобовязувати. Що більше: Німеччина булаб навіть не нарушила версайського договору і не булаб розпочала зброєння, якби інші держави були сповнили ті зобовязання, які на них накладав версайський договір, і не зачали би були наново збройтися, замісць зачати роззброєння, до чого були зобовязані.

Не проллють крови за чужі інтереси.

Гітлер заявив далі, що Німеччина є за колективні змагання до світового замирення, але не буде заключати договорів спільної оборони, бо не хоче, щоб німецька кров лялася за чужі інтереси.

Є проти війни.

Націсти, говорив Гітлер, є теж проти війни. Історія останніх 300 років виказує, що війни наносили величезні шкоди і терпіння масам, а тільки незначні територіяльні зміни. Тому Німеччина не думає про війну. Вона потребує яких 20 років спокою, щоб виконати свій плян відбудови краю.

Хоче кооперувати з Червоним Хрестом.

Німеччина є теж проти цього, щоб нищити міста і цивільне населення бомбами і ґазами. Вона є теж проти війни підводними суднами. У всіх тих справах вона готова кооперувати з Червоним Хрестом, якщо й інші держави зроблять тесаме.

Заспокоює Францію й Англію.

Гітлер підніс, що Німеччина думає тільки про таку фльоту, яка буде становити 35% морської сили Англії і буде 15% меншою від морської сили Франції. І ніколи не думає будувати більшої морської сили. Німеччина цілком не думає про відірвання від Франції Альзації й Льотаринґії. Ні навіть не думає нарушувати демілітаризаційної смуги, встановленої між Німеччиною і Францією версайським договором, хоч це противиться німецькій гідности і суверенности.

Дальше ворогом большевизму.

Росія, казав Гітлер, може собі держати в себе большевизм. Це Німеччину мало турбує. Але націсти не дозволять ніколи, щоби большевицька язва могла закріпити своє панування в Німеччині. Боротьба з большевизмом коштувала німецький нарід грубі жертви. І ті жертви не можуть піти намарне. Німеччина не допустить, щоб її церкви перемінювано на клюби і театри. Націзм це теж ріжні погляди на церкву і релігію, але це не є безбожництво. І це не є знесення приватної власности й ініціятиви. Між націзмом і большевизмом не може бути ніколи ніякої згоди.

Німеччина демократична.

Гітлер сказав, що його вибрала провідником демократична Німеччина 38 мільйонів голосів, і тепер він править Німеччиною на підставі цього мандату, будучи відповідальним за свої вчинки перед своєю совістю, Богом і німецьким народом.

Огірчений на Литву.

Проти одної тільки Литви висказався Гітлер з огірченням за те, що вона судила націстів з Мемелю. Він підкреслив, що це нічого дивного, що Німці в Мемелю привязані до Німеччини, бож навіть звірині не можна відобрати права, щоб вона не була вірна свому давньому панови.

ПОХОВАЛИ ТИХО Й ПРОСТО.

МОРТОН (Англія). — Як ховали „Лоренса з Арабії", то не було тої великої помпи, з якою звичайно ховають великі особистости світової війни. На гробі не буде навіть його славного імени, а тільки видніло прибране імя „Т. Е. Шов". На похорон зіхалися з цілої Англії ті вояки, що служили під Лоренсом в Арабії. Прибули теж представники арабські разом з послом короля Іраку. Але не було ніяких уніформів, промов чи цвітів. Тільки маленька дівчина кинула китицю незабудьків з написом „Для Т. Е. Л., що повинен спочивати разом з королями".

МЕК ДОНЕЛД І СЕР САЙМОН УСТУПЛЯТЬ.

ЛОНДОН. — У найблизчім місяці зайдуть в Англії важні зміни. Рахуються з тим, що Мек Донелд уступить цілком певно з премієрства, а на його місце прийде Стенлі Болдвін. На місце сер Саймона, міністра справ закордонних, прийде Антоні Іден. Мек Донелд задержить якесь менше важне місце в уряді.

ІТАЛІЯ ПРЕ ДО ВІЙНИ.

ЖЕНЕВА. — Італія не хоче йти на ніякі уступки супроти Етіопії. Видно, що вона таки змагає до війни.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛІТВІНОВ У ЖЕНЕВІ

Так дійшло вкінці до цього, що до тих „тузів", які диктують у Лізі Націй, а яких совєтська преса ніколи не називала інакше як „міжнародніми розбишаками", чи якими там гіршими лайками, приєдналися ще й Совєти. За вірну службу стовпови европейської буржуазії, Франції, Совєти стануни відразу на одному з перших місць на терені Ліги. Як бачимо, совєтський міністер закордонних справ, Літвінов, уже й головує на теперішнім засіданні Ради Ліги.

Згадуючи про те, ми тільки стверджуємо певні факти. А саме те, що Совєти ввійшли в спілку з тими, яких вважали найбільшими ворогами працюючого люду. Ввійшли в спілку з імперіялістами, що тільки думають про те, щоб заграбане чуже добро якнайдовше задержати. Злучилися з тими, що боронять капіталістичну систему, або впроваджують, у большевицькім розумінню, ще гіршу: фашистівську.

З того витягаємо деякі висновки. Знаємо, що большевики намагаються виправдувати і цей крок Совєтів. Вони казатимуть, що ввійшли до Ліги Націй, щоб там намагатися внести певні корективи, щоб там станути в обороні покривджених народів, чи навіть кляс. На те відповімо: добре, побачимо, що буде. Але разом з тим не відступаємо від того, що легко передбачити. А воно ось що:

Совєти і Літвінов знають дуже добре, куди вони попали. Вони самі намагалися на всі лади туди дістатись. Вони добре знають, хто покликав до життя Лігу Націй та в чиїм інтересі вона існує. Одначе справа стоїть так, що Совєтам усувається зпід ніг земля і вони беруться шукати помочі в конебудь, не звертаючи уваги на ніякі принципи. І тому нема дива, що Літвінов виголошує тепер у Лізі Націй великі похвали для героя Пілсудського. Він цілком певно піде і проти чорних Етіопців в Африці, що звернулися тепер до Ліги Націй з проханням, щоб їх боронила перед імперіялізмом фашистівської Італії. Хіба, що Франція не погодиться з Італією щодо африканського конфлікту, або Англія не замкне очей у цій справі. Тоді вже й Літвінову прийдеться боронити бідних Етіопців. Але здається, що треба числитися з тим, що всі ті держави, які розпарцелювали Африку, таки якось погодяться між собою і мовчки приглядатимуться, як Італія піде зі зброєю в руках робити „порядок" в Етіопії. А Совєти тому теж притакнуть, але в своїй пресі й у маніфестах боронитимуть „бідних чорних".

Ми певні, що Совєти теж нічого не поможуть ні Українцям під Польщею чи деінде, ні іншим поневоленим народам. Вони останутся в Лізі Націй щодо цих справ — вживаючи їх назви — „лакеями буржуазії". Будуть служити кождому, хто тільки зобовяжеться їх не чіпати.

„ШУКАЄМО МОСТУ ПОРОЗУМІННЯ"

Митрополит Шептицький про польсько-українські проблеми.

Під поданим вгорі наголовком варшавський „Тигоднік Ілюстровани" в числі 18. з 5. ц. м. помістив розмову свого співробітника, И. Радзімінського, з Ексцел. Митрополитом Шептицьким про актуальні польсько-українські проблеми. Ту розмову попередив автор довгим вступним словом, у якому описує Святоюрську Гору, зокрема митрополичу палату і життя в ній та поруч неї.

На початку розмови Митрополит застерігся, що він далекий від усяких справ політичної натури і не хотів би в таких справах забирати голосу. Одначе дався переконати і висловив кілька думок на теми, порушені розмовцем.

Зійшла спершу мова на **відношення церкви до сучасного націоналізму,** що є отвертою й актуальною справою у відношенні до всіх народів. Сучасний націоналізм — на думку Митрополита — особливож його крайня реакція, зближений до поганства. У своїй програмі, замісць Бога, поміщує нарід, чи пак державу, ставлючи її інтереси понад усі інші. Католицька церква, якої човен пливе по нечувано розбурханих хвилях життя двацятого віку, мусить боротися за стан свого посідання, і власне тому нераз лежить в інтересі церкви, щоб не осуджувати всього, що має якийсь звязок з націоналізмом, притягти до себе та приєднати його визнавців. Осудження націоналізму церквою чи її поодинокими представниками виключилоб можливість якоенебудь порозуміння.

— Може прийти — казав далі Митрополит—така хвилина, коли будемо з церковних проповідальниць осуджувати соціялізм чи націоналізм, але ніхто не таке становище викликалоб зовсім протилежний наслідок. Замісць позискати тих людей, ми втратилиб їх раз на все. Чиж єпископи в якомунебудь краю видали заборону сповідати соціялістів? Правда, що ні! Фашизм без сумніву зближений до новітньої єресі, а всетаки Ватикан підтримує добрі звязки з його творцем, Мусоліні. Тому вважаю, що так як слід з місця осуджувати всі акти терору націоналістів, таксамо не слід громити молоді за те, що вона націоналістична.

На питання про **умовини, в яких живе українська молодь,** сказав Митрополит:

— Польське громадянство, що за малими винятками живе в повному відокремленні від нас, не зисує собі справи з того, як далеко сучасна скрута дається відчувати серед українських мас. Ця економічна скрута вкупі з деякою ідейною кризою дається головно відчути нашій молоді, що має замкнену дорогу перед собою. Не можуть бути урядовцями, вчителями, а навіть підурядовцями, чи працівниками у варстатах праці, ними самими створених. Чому нема ані відповідних економічних, ані політичних умовин існування, але існують тисячі уміслених перешкод? Це таке покоління без майбутности. Голод і безробіття є найбільшими союзниками агітаторів зпід комуністичних та екстремістичних прапорів. Економічне питання, як те, що найближче доторкає людини, має дуже великий вплив на кожного. Таксамо масовий поворот студентів на села не завсіди є додатним явищем. Студіююча молодь живе, подібно, як і вся інтелігенція, в дуже тяжких умовинах. На селі нема скрути в тій формі, як у місті. Зрештою наш селянин є сильніший, має менші вимоги, ніж міський інтелігент. На жаль, для молоді нема заняття; що гірше, нема грошей для облегчення її долі.

Ідейно наша молодь має глибоке почуття й національну свідомість. Але наївний той патріотизм, що каже польському громадянству не розуміти, не вірити в національні можливости Українців. „Нема ніяких Українців, є тільки Русини зі Східної Малопольщі" —впевнене покутуюча до нині ендецька теорія, що знаходить іще, на жаль, визнавців і поміж неендеками.

На запит про **можливости поширення комунізму серед молоді,** що живе в таких страшних умовинах, Митрополит відповідає:

Наше громадянство вийшло переважно з простолюддя, що є справді глибоко віруюче. Тому тільки нечисленні одиниці піддаються гаслам комуни. Церква єднає нас усіх довкола себе. Ми не лякаємося комунізму поміж нами. Помагають нам у тому й переслідування Українців на совєтській Україні. Молодь ратує перед комунізмом віра й патріотичні переконання.

На останнє питання про **денаціоналізацію Поляків, що попали в українське море,** відповів Митрополит так:

Я нічого про це не знаю. Зате, навпаки, майже що дня маємо кілька, чи кільканацять випадків переходу з греко-католицького обряду на латинський. Одначе є це зміни обряду, переводжені легально, через Рим і за його згодою. Зате куди більше є випадків нелегального переходу, себто переписування з книг греко-католицького обряду на латинський, зрештою звичайно під натиском хлібодавців...

На маргінесі тої розмови робить п. Радзімінський такі висновки:

„Слова, сказані Митрополитом Шептицьким, набирають тимбільшої ваги, що були сказані вперше супроти представника польського громадянства. Бо досі тільки з пастирських листів та деяких комунікатів української преси ми могли зясувати собі справу з такого чи інакшого становища Митрополита. Перший оце раз Митрополит Шептицький на поставлені йому питання відповів, формолуючи такі точки: 1) осуджування крайнього націоналізму — поза актами терору — було дуже недоцільним, бо це замісць якогось позитивного успіху виключає можливість порозуміння в майбутньому; 2) націоналізм з точки погляду церкви є шкідливий, але з погляду націоналізму є ланкою і скелею, що обєднує українське громадянство; 3) колиб хто хотів дійти до польсько-українського порозуміння, то мусить брати під увагу можливість праці Українців; 4) надією українського громадянства є молодь, сконсолідована на грунті патріотизму і релігійности...

Після тої розмови з Митрополитом питав п. Радзімінський кілька осіб у Львові ріжних професій і переконання, чи можливо є перевести якесь порозуміння і знайти плятформу для польсько-української співпраці. На це дістав відповіди: і так — і ні. — („Діло").

ЧУЖА ВЕСНА

Чи бачиш ось весну — не свою рідну,
Чужу: без усміху краси,
Без зелені, без співу соловія
Й без раненької роси?

Ця чужа, понура, нерідна весна
Манить тебе в іншу юрбу;
А ти йдеш, кидаєш своє рідне
І свою батьківську красу?

Окаянне серце, фальшивий твій слух
З темряви ловить ідею;
На чужій службі ти перед часом
Гинеш, як собака, з нею.

О, перевертні, гляньте поза себе
На рай, ваше цвинтарище...
Там з весною птичка вже не співає,
Лиш вітер виє та свище.

Родіон Сліпий.

ПОЧЕКАЛЬНИЙ ЮВИЛЕЙ

Дивні творяться діла на нашому світі українському. Дивні, кажу, й ні до чого непотрібні. А що вони справді й дивні й непотрібні, то на те я маю переконуючі докази. Прошу, ось вони.

Сказали „українські" Кагановичі: „Післати пів міліона українських селян в Уселон, щоб вони гинули там".

І другогож дня потяглися в лютий Сибір вантажні вагони з народом хрещеним українським.

Або сказали улани:

„Не сміє набирати наша Малопольска занадто відважного й незалежного духа".

І на другий день рясно поляла дорога українська кров многострадальну землю галицьку.

Або ще сказали на таємній раді в Москві:

„Тепер саме час пустити „в розход" українських письменників та діячів; залишити там тільки наших одновірців — Кулика, Хвилю, тощо".

І на наступний день лягла трупом „сіль землі української".

А в іншому місці подібні до Собельзонів володарі нашої зеленої Буковини сказали:

„Геть з української школи українську мову!"

І на другий день наші діти, надія наша, вчаться вже по циганському. А це ліпше для Циганів, щоби ніяк не вчаться... Хай, мовляв, будуть подібні до нас, некультурних володарів їх.

І т. д., і т. д.

А за цим усім Музей Визвольної Боротьби в імени української конечности проголосив заклик:

„Збудуймо в Европі, в. м. Празі, Український Дім!"

І на другий день... і чогоб то так-таки на другий день та й почали мурувати стіни? Чого нам поспішати та працювати? Хай наші вороги поспішають — ми ніколи, а над нами не капає... Почекаємо!

І чекаємо...

Музей Визвольної Боротьби провадить тяжку працю. За десять років своєї діяльности він встиг заповнив музейним матеріялом всі свої кімнати й склади. А нові річі все приходять. І Музей вже далі не знає, де діватися з ними.

Музей звертається до всіх українських громадян із гарячим закликом-проханням жертвувати на Український Дім. Бо час не жде, — обставини вимагають.

А громадяни (наші таки, українські), переглядаючи лініво ті заклики, додають:

„Ет, визволити — не визволили, а тепер докучають людям!"

„Звісно, добре булоб, щоб, значить, наш синьо-жовтий прапор нагадував про нас в Европі на власному Українському Домі. Але хібаж то можливо?"

І т. д., і т. д.

Товариство вже в двацятий, сотий і тисячний раз промовляє до громадян:

„Просимо усвідомити, що Музей ВБУ є загально-національною українською установою; що для збереження українських документів історичних та матеріялів Музей конче потребує власного Українського Дому. Просимо кожного дати свою цеглину".

А громадяни у відповідь:

„Диви, уже десятий рік отак віддаються! От причепились! Пішлю вже їм того пів доляра (чи щось подібне — франка, марку, лева і т. д.), хай будують, побачимо!"...

Сказати таке про пів доляра громадянин сказав, але післали його не спромігся: бо коли був на почті, то не мав при собі грошей; а коли мав гроші, то тоді далеко було до почти.

Ось за такою роботою тягнинною й промайнуло десять років від того дня, як ухвалили постанову в справі будови Українського Дому.

Сповнилося! А над нами ще й тепер капає? Можемо (і фактично вперто будемо) чекати й далі. Треба тільки якось відповідно оформити наше витревале десятьлітне чекання. Отже відсвяткуємо, як належиться, десятьлітній почекальний ювилей. Щоб, значить, усе згідно з традиціями: і гості, й промови, й привитання, телеграми, депеші...

І тільки після цього для всіх буде ясним, що справа Українського Дому для Музею Визвольної Боротьби України мала свій початок... А до закінчення ї — то почекаємо.

Над нами не капає!...

Отож я й кажу: дивні творяться діла і ...е, та пощо повторювати?!...

Травень 1935 р.

Максим Сливка.

П. С. В цьому місяці сповняється десятьліття Музею. Треба, щоб кожен з нас, як і всі наші організації та установи допомогли Музеєви збудувати власний Український Дім у Празі.

Ювилейний дар слати через Обєднання.

В. Будзиновський.

КОНЕЧНІСТЬ

Міщухи нарікають, що сегорічна зима дуже далася їм в знаки. Кажуть, що як далі так буде, то вже не витримають. Чи не смішно? Що вони знають про зиму? Що найбільше хтось з них відморозить собі ніс, або пару пальців. Через таку дрібничку зараз кричать, що зима тяжка!

Чи котрому бурмістрови в місті вже запався дах під тягаром снігу? У нашого війта вже стался таке! Чи хто в місті вже мусів перекопати сніг, щоби тунелем дістатися до сусіда? Чи в місті хто вже так виходив з хати, що мусів вилізти комином? У нас таке вже бувало.

Міщухи мусіли би прийди до нас в гори не літом, а зимою. Аж тоді побачили би, що Господь Бог годен. Наше село буває, як та яма лиса, так нас сніг накриє. А як хто хоче зайти до кого, то мусить взяти в руки шуфлю, або бродити в снігу по шию, і всувати до нього отвором в даху. Хто має справу, той добре мусить намозолитися, заки забреде до шинку.

Від Колачука там на горбку, прийшов раз його наймит Стефан до цирулика, бо жінка Колачука раптом занедужала. Сніг сипав щораз більший. Старий цирулик запряг два воли і поїхав. Не доїхав, бо з возом і з волами застряг в снігу. Добре намозолився, заки завернув і назад приїхав до хати. Наймит вже не годен був вернутися до Колачука. Лишився у цирулика. Баба вмерла. Хотіли її занести на цвинтар, та сніг завіяв ціле товариство. Небіжку лишили на марах в снігу і вернулися домів. Аж по кількох тижнях, коли сніг вже осів, поховали її. Так довго її душа мусіла блукати тут, між людьми. Бо поки хто не похований по християнськи, його душі не пускають на той світ.

Так, мої кохані. Ви й подумати собі не годні, як то у нас виглядає, коли сніг сипле і сипле. Голодна дичина підходить під людські хати. Можете рукою спіймати, або палицею вбити, як би хто не соромився бути таким гицлем.

Тямлю, наче би то нині було. Сидимо в шинку; я, наш коваль і наш столяр.

— Нині хіба не відійдете від мене, — каже шинкарка. — Там таке, що не дай Боже! Сніг сипле, вітер трясе хатою. Аж тут чути, як в лісі буря ломить і валить дерева.

— Так, так, — додав столяр. — Я ледви зайшов сюди. Сніг ліпить так, що власного носа не видиш. А мороз...

— Коли так тут, в селі, — каже знов шинкарка, — як страшно мабуть там вгорі і в дворах: коло Махнюка, коло Квасничка, коло Панчука. Вони мабуть цілком засипані і від світа відрізані. Кождий з них мусів би літати як птах, щоби дістатися до села... Добрий мід? Принести ще збанятко?

Коли шинкарка відійшла по мід і ми далі балакали, в сінях щось затупотіло. Хтось тупав так, як той, що струшує наліплений на чоботах сніг. Потому хтось став пирхати, фукати, пчихати, гопати ногами, що аж хата дрожала. Ми всі три сидимо тихо і ждемо, цікаві, що то за біда прийшла тепер, коли жаден з нас був би не важився вихилити з хати свій ніс.

Двері затріщали, бо хтось гепнув об них собою. Відчинилися і всунулася якась фігура. Такого чоловіка ніхто з нас в життю не видів. То була величезна як стодола брила снігу і леду. Коли увійшов у теплу хату, текло з нього, як з розтелепаної бочки.

— Сусе Христе! — крикнула шинкарка, глянувши на свіжого і несподіваного гостя. Збанок з медом висунувся з її рук, впав на долівку і розбився. — Та то Махнюк! Газдо! Ви небіжчик, чи живі? Яким способом ви нині пробралися до нас?

Тепер і ми пізнали його. То справді був Махнюк. Його хата була найдалі від села, в самій середині великого звора. Він сидів там, де світ забитий дошками.

— Ти звідки прийшов? — питаю його.

— Просто з хати, — каже.

— Не бреши! — кажу я. — Тепер з твоєї ями ти не вилізбн. Се неможливе. Такої штуки ніхто не втне, і ти не втяв. Ніхто не увірить тобі, що ти не запався і не втопився в сніггу, або що тебе не засипала сніговія, або що не забрала і не задавила лявіна! Ти й не замерз? Що?

— Ти чого вийшов з хати... Як справді з хати? — спитав столяр. — Хіба щось сталося? А може й вмер хто? Може буря зруйнувала тобі хату? Люди, мусимо дати йому поміч!

Махнюк ще хвилю обтріпував свій замерзлий одяг. Саме тоді надійшов шинкар, котрий до сеї хвилі спав у своїй світлиці. Коли вчув, що говорять, а він був командантом громадської вогневої сторожі, сказав:

— Зараз прикажу найміти затрубіти на тревогу, щоби люди збіглися! Потому парою волів запряжемо до колоді, то може виоремо дорогу до хати Махнюка.

Нарешті промовив також коваль, котрий давав ради тілько в хвилях важних і грізних.

— Так, так! — сказав і гримнув пястуком по столі. — Як запрягати, то запрягати! Поможім йому спільними силами!

— Так, так! — додав шинкар. — Я таксамо думаю. Зараз їду. Зараз прикажу трубіти!

Нарешті Махнюк стріпав з себе решту снігу і леду. Аж тепер придивився, хто в коршмі. Здивований видивився на товариство і каже:

— Трубіти? Та на що? Не треба! Цілком не треба. Коли я до вас пробрався без нічиеї помочі, то й назад зайду.

— Боже! — промовила шинкарка, заломивши руки. — Якеж то нещастя сталося у вас, що заризикували своє життя, ідучи сюди?

Махнюк сів за столом і каже:

— Дайте меду, нехай покріплюся, бо мене вже зачинають покидати сили. Така дорога, то не жарти.

— Спершу скажіть, що у вас сталося... яке нещастя? — настоювала шинкарка.

— Що сталося? — каже Махнюк. — Самі можете вгадати, що сталося щось погане. Як би не те, то я хіба був би нині з хати не виліз... Дайте меду!

— Що сталося?! — крикнули всі пятеро.

— Тютюн вийшов мені!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. Ф., Ембрідж, Па. — Тих річей не вільно передруковувати. Для нас не є вони ніякою новиною. Бо про Соловецькі острови писано в нашій пресі від довгих літ стільки, що це, що читаємо тепер в американській пресі, є дуже блідою відбиткою страшної дійсности, про яку вже є ціла література українською мовою.

Уляна Кравченко.

ВАГАННЯ.

I.

Суботній вечір. І хоч обіг крови
Мороз спиняє, люто сніг скрипить,
Пливе народу гурт, життя кипить.
По вулицях лунає сміх, розмови

З вікон вистави ллється блиск чудовий:
Коронки, квіти, шовки—все блищить.
Прохожі коло шиб стають на мить
Ось гарна пані та аж морщить брови.

Зітхає... На лиці журба вагання:
Шовк чи коронки? Що купить на вбрання,
Щоб королевою на балю бути?

В уяві бачить баль і стать Артура
Витається, танцює з ним мазура...
Стиск рук... і шепт... любови тихі нути.

II.

А обік неї з тим гуртом брудним
„Робучих рук", що власне йдуть з виплати,
Іде робітниця, журлива мати,
Лице пожовкле, з поглядом сумним.

І стала перед краником малим.
Перебира в думках, чогоб до хати
Потрібно зараз, щоб дозимувати.
„Піти до краму, та не знать, за чим".

І біль вагання грудь її вялить.
У хаті голод, зимно, діти голі, —
Як гріш дрібний на все те розділить?

Довкола гамір, гук, життя бурлить,
А ум її в блудному беться колі:
Чого упкити: дров, чи бараболі?

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ІДЕАЛ ШКОЛИ.

В американських вищих школах іде тепер дуже оживлена дискусия за такі основні питання навчання й виховання, як свобода слова в школах.

Іде за такі питання, як: чи вчитель у клясі, бесідник у студентському клюбі або редактор студентського органу має право говорити, в що він вірить і про що він переконаний, чи може уряд університету має право приказати йому, що він має вчити, говорити чи писати?

Багато визначних учителів і виховників заявляються за таку свободу. За неї стоїть стара традиция Америки. Однак інші голоси підносяться проти цього. Декотрі хочуть зовсім заборонити студентам дебатувати про політичні питання, а інші дозволяють на це тільки під докладним наглядом учителів.

ЗА ІДЕАЛ ЦЕРКВИ.

Як показується при ріжних нагодах, церкви тепер зачінають теж ріжні пекучі питання.

Наприклад, на недавній конференції відомої організації „Вай-Ем-Сі-Ей" один бесідник, з звання церковний провідник, сказав, що першим завданням церкви в нинішніх часах є побороти „нову змисловість" та „нову крученість", що грозить цілій церкві деморалізацією, нечесністю й релігійним лицемірством.

Говорив він, що церква мусить узятися за боротьбу проти суспільного ладу, що псує людський характер, та старатися на його місці збудувати такий лад, що не буде викривлювати людського характеру. Він назвав цей лад „христіянським комунізмом", але взивав добитися його не дорогою клясової боротьби, а конструктивної реформи.

МОРСЬКА ГАДЮКА.

Тішаться Жиди, що суд у Швайцарії признав так звані „протоколи старців Сіону" фальсифікатом, себто підробкою.

Думають, що з признанням безсторонного суду, яким є суд у Швайцарії, ці „протоколи" перейдуть до архиву з казкою про морську гадюку та англійського коня-однорога.

Та здається, що Жиди переоцінюють вагу розумових аргументів. Люди мають величезну здібність вірити в те, в що їм вірити треба. Видно це хочби з того, що вістки доказуваним правдивости протоколів антисемітам з Німеччини дістали в газетах хочкуди більше розголосу, ніж остаточне признання суду. Видно, що ті, які не хочуть переконатися про це розумово, просто здушують новинку про вислід суду.

І ТАКЕ ТРАПЛЯЄТЬСЯ.

У неділю, 12-го травня, „Ню Йорк Таймс" приніс фотографію маршалка Пілсудського з приводу газетної новинки про відвідини французького міністра у Варшаві й Москві. Фотографія буцімто була на місці з тої причини, що становище Пілсудського важне, а не відоме.

Фотографія мала наголовок: "Cold?"

Слово це вжито тут у значінню: без запалу до предложення.

Того самого дня вечором прийшла вістка про смерть Пілсудського. І слово "cold" можна вже було вжити в значінню: зимний, як труп; неживий...

ДОКАЗАВ.

У Клівленді повісився 42-літній канцелярійний урядник Пенсильвенійської залізниці.

У листі до своєї жінки написав, що вішається на те, щоб її доказати, як він її любить.

Хтось інший доказував би це не смертю, а життям.

57 РОДІВ.

Не думайте, що це гатунки консерв Гайнца. Ні, це подружі клопоти, зібрані й поклясовані д-ром Артуром Френком Пейном, психольогом Нюйорської Міської Колегії.

Стільки клопотів можна знайти між подружами, коли чоловік має охоту їх шукати.

І д-р Пейн хоче на них усіх знайти раду. Чи не переконає він, що це неможливе, вже самим великим числом клопотів? Чи не переконає він людей, що як тільки оженишся, то якесь лихо не мине?

НАРІД—СОБІ

За технічно-господарську освіту — за українську політехніку.

Ніхто мабуть не буде заперечувати, що розвиток на українськім грунті економічних і технічних наук та підготовка освічених національних фаховців стоїть у тісному звязку з існуванням **Української Політехніки.** Цією Політехнікою стала у нас Українська Господарська Академія в Подєбрадах. Академія була створена **українськими силами**, але утримувалася вона десять літ виключно на кошти Чехословацької Републики. По десяткох роках забезпечення дальшого існування своєї Політехніки мусіло українське громадянство взяти на себе.

Від цього моменту ідея Української Політехніки на власні національні кошти стала гаслом чину. Для фінансування Політехніки була створена окрема організація — **Товариство Прихильників Української Господарської Академії.** До цього Товариства вступили сотки окремих осіб і десятки обєднань, в тім числі майже всі наші центральні краєві установи й організації. Цим був створений фінансовий фундамент для продовження навчальної діяльности Академії в таких нових її формах, які відповідалиб розмірам зібраних фінансових засобів і можливостям студій української молоді в добі господарської скрути. При Академії в 1932 р. засновано **Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання.**

Нині реальною основою в будуванні Національної Політехніки власним коштом є цей Український Технічно-Господарський Інститут. Він є прямим спадкоємцем витвореної многолітньою чинністю Української Господарської Академії високошкільної традиції і провадить свою навчальну діяльність як висока школа позаочних студій, аж доки не буде змоги перейти на рідні землі та відновити рівнобіжно авдиторне навчання.

Технічно-Господарський Інститут у Подєбрадах, ця наша Позаочна Політехніка, закінчує вже 3-тій рік своєї діяльности і найкращим доказом життєвої потреби в існуванні такої школи є те, що нині на високошкільним економічно-кооперативним факультеті та ріжних фахових і загально-освітних курсах Інституту студіюють 550 осіб української молоді. Трирічну свою працю Інститут закінчує випуском 45 книг фахової наукової літератури та підготовкою до видання десятків нових підручників. Але найбільшим успіхом треба вважати те, що над всі очікування, вислід студій переважаючої більшости студентів є дуже добрий. Отже педагогічний досвід Інституту показує, що позаочна метода навчання, в обсязі як високошкільних програм так і в обсязі програм спеціяльних фахових курсів, виправдує себе і на українськім грунті таксамо, як вона виправдалася давно в американськім і європейськім досвіді передових народів. **Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання набуває значіння центру національної технічно-господарської освіти для нашої молоді з ріжних частин рідних земель і ріжних країв на еміграції.**

Дальший розвиток Інституту, його розбудова в повну Політехніку залежить від розмірів фінансових засобів. **А ці засоби ми можемо здобути лише самі у себе.**

Нині ми начисляємо лише сотки тих, що стали фінасовими будівничими Національної Політехніки, як також лише сотки і тих, що набувають в УТГІ освіту. А треба, щоб і тих і других були тисячі!

Для реалізації цих завдань **оголошуємо час від 16-го травня, дня історичної дати розпочаття в 1922 році чинности Української Господарської Академії, до 16. червня місяцем масової акції за вступ у члени нашого Товариства, за збір коштів на Фонд Української Політехніки, за збільшення числа студентів в УТГІ.**

Закликаємо наших громадян, їх установи, спілки і товариства та кождого зокрема до активної моральної й матеріяльної підтримки справи великої національної ваги.

За технічно - господарську освіту! За Українську Політехніку!

Конто Товариства:
Postovni Sporitelna,
Praha, Tchecoslovaquie,
c. uctu 94,806.

УПРАВА ТОВАРИСТВА ПРИХИЛЬНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ:

Доц. **О. Бочковський**, голова; проф. **С. Гольдельман**, лект. **В. Сапіцький**, заступники голови; інж. **Гр. Денисенко**, секретар; **Д. Антончук, Є. Вировий, д-р Ю. Добриловський, доц. І Кабачків, О. Козловський, д-р В. Старосольський**, члени.

Леся Українка.

МРІЇ

У дитячі любі роки,
Коли так душа бажала
Надзвичайного, дивного,
Я любила вік лицарства.
Тільки дивно, що не принци,
Таємничеў укриті,
Не вродливі королівни
Розум мій очарували.
Я дивилась на малюнках
Не на гордих переможців,
Що, суперника звалившм,
Промовляють люто: „здайся!"
Погляд мій спускався нижче,
На того, хто розпростертий,
До землі прибитий списом
Говорив: „Убий, не здамся!"
Не здавався мені величним
Той завзятий, пишний лицар,
Що красуню непокірну
Взяв оружною рукою,
Але серце чарувала
Бранки смілива відповідь:
„Ти мене убити можеш,
Але жити не примусиш!"
Роки любії дитячі
Як весняні води зникли,
Але гомін вод весняних
Не забудеться по вік.
Він було мені лунає
У безсонні довгі ночи
І здається так дивно
З візерунками горячки.
Мріє стеля надо мною,
Мов готичнеє склеплення,
А гільки квіток сплелися
На вікні, неначе грати.
Від вікна до мене в хату
Червонясте світло впало, —
Чи то вуличнеє світло,
Чи то полиски пожежі?
Що це так шумить невпинно?
Навісний, безладний гомін!
Чи в крови горячка грає,
Чи війна лютує в місті?
Чи це лютий біль у мене,
Тихий стогін вириває,
Чи то стогне бранець-лицар,
Знемагаючи на рани:
„Хто живий у цьому замку?
Хто тут має серце в грудях?
Другом будь, зійди на вежу,
Подивись на бойовисько!
„Подивись на бойовисько,
Хто кого перемагає?
Чи над лавами ще веться
Корогва хрещата наша?
„Коли ні, — зірву завой!
Хай джерелом кров поллеться,
Будь проклята кров ледача,
Не за рідний край пролита!
„Ні, я чую наше гасло!
Ось воно все голосніше...
Завяжіть тісніше рани,
Шкода крови губити марне!..."
Так дитячі мрії грали
Між примарами горячки,
А тепер? — горячка зникла,
Але мрії не зникають.
І нераз мені здається,
Що сиджу я у полоні,
І закута у кайдани
Невидимою рукою.
Що в руці у мене зброя
Неполомана зосталась,
Та порушити рукою
Не дають мені кайдани.
Глухо так навколо, тихо,
Не шумить горячка в жилах,
Не вчувається здалека
Дикий гомін з бойовиська.
Так і хочеться гукнути,
Наче лицар мрій дитячих:
„Хто живий? Зійди на вежу,
Подивися наоколо!
„Подивись, чи в полі видко
Нашу чесну корогову?
Коли ні, не хочу жити,
Хай мені відкриють жили,
„Хай джерелом кров поллється,
Згину я від згуби крови.
Будь проклята кров ледача,
Не за чесний стяг пролита!..."

Ялта 18/XI 1897 р.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

OUR UKRAINIANS.

Those Baltimoreans who last night crowded into Cadoa Hall, on Franklin street, to witness the Baltimore Ukrainian Ballet in a program of folk dances must have been amazed to discover that there exists in this city a group capable of such a fine spectacle as was presented there.

The performers, ranging from marvelously graceful children as young as 6 or 8 years to girls and young men of about 20, had received only three month's training, at the Ukrainian Home, on O'Donnell street. Their success was due in part to the direction of Vasile Avramenko, in part to their own inborn, natural talent. The traditional village ballet numbers, with the gay costumes and vigorous music, were charming, being surpassed only by the dignity and beauty of the sword dances. Finnaly, Avramenko himself, in a stunning costume such as is seldom seen outside of the opera "Prince Igor," fired everyone's imagination in a brilliant Cossack Gonta.

Dancing, like music, has a universal quality which all can appreciate. There are only about 800 Ukrainians in Baltimore. And yet this small group is making itself felt, culturally, as forcefully as some of the city's larger racial groups which number fifty times that of this Slavic colony.

Baltimore Sun,
May 18, 1935.

Учитель: Йоську, навіщо ходимо до школи?

Йоська: Я вже також нераз питав це сам себе!

Гість (до адвоката): Пане меценасе, яка кара грозить мому синови?

Адвокат: За таке обманство належиться щонайменше пять літ арешту.

Гість: Пане меценасе, дістанете тисячу долярів, коли мого сина засудять на рік.

. . . .

Гість: Пане меценасе, дякую вам гарненько за оборону. Ось приобіцяна тисяча долярів.

Адвокат: Ах, кобиви знали, як я змучився, заки ваш син дістав рік арешту. Подумайте собі лише: хотіли його увільнити!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Відслонення погруддя Т. Шевченка. — Незатерті враження.

На дворі з самого ранку безперервний дощ. Небосклін окутаний клубами хмар, а долиною сірі мраки дошкулюють пронизливим зимном. От у такий незавидний день прийшлося Українцям в Дітройті святкувати велике історичне свято, свято відслонення погруддя найвизначнішого Українця, Тараса Шевченка. Сама природа наче пригадала на те, яке було незавидне, сповите хмарами, самітне й вічними терпіннями пронизане ціле життя найбільшого сина України.

Вже пів третьої зполудня, а велика авдиторія Музею Красних Штук ледви до половини занята публикою. В третій годині початок. Комітет уже похилив голови, тут і там журливо перешіптуються, що вийде невдача. Мимохіть насувається думка: невже українську публику може здержати непогода? Чи вона хоч стільки не зможе принести в жертву Шевченкови, який віддав ціле своє життя українському народови? Ні — це неможливе! За пів години в авдоторії було занятє кожде місце. До пятнацятьсот Українців, а також чужинці прийшли віддати поклін Шевченкови.

Свято відкриває голова комітету, Теодор Зарембський, почім передає провід свята Українцеви, родженому на американській землі, адв. Іванови Панчукови. На сцену паде сильне світло рефлекторів, яке відкриває перед очима присутніх мальовничий, а заразом маєстатичний образ Українського Національного Хору „Думка", якого заходами, а за допомогою громади, збудовано погруддя Шевченка й зааранжовано свято відслонення.

По правім боці сцени взноситься погруддя поета на солідним дубовим педесталі, роботи місцевого артиста п. Руньки, заслонене шовковою синьо-жовтою китайкою, а по його боках український і американський прапор.

Історична хвиля.

Авдиторію стрясає могутня филя оплесків. Публика підіймається з місць, а зі сцени несеться пянісімо з грудей вісімдесятьох вибраних співаків під орудую п. Ів. Атаманця, диригента, „Заповіт". В цю хвилю здавалося, що зявився між нами сам Шевченко, та що слова „Заповіту" виходили з його власних уст, а не з грудей співаків. Таке відчувалося вражіння. Публика не видержала. Враження було засильне й заглибоке і тому з тисяч очей ринули сльози, сльози чистої душі народу, перенятого найбільшою любовю і пошаною до свого провідника, мученика і пророка.

Очі всіх звернулися на погруддя Шевченка. Очі, в яких видно здивування, подив і рівночасно запитання: що це таке два український народи великий артист, Олександер Архипенко? Це не той Шевченко, якого ми звикли бачити в Кобзарі і на портретах: у мужицькій шапці й кожусі, з добродушною, потуральною і іронічною трохи усмішкою на лиці. Це новий Шевченко! Невже це так добре?! Чому вже не Шевченко з молодих літ?...

Так! Це новий Шевченко! Тамтой Шевченко належить до традиції, до минувшини, а цей, долота незрівнаного Архипенка, належить до дійсности і... до будуччини. За тамтим Шевченком ми могли тільки уладжувати шаблоновим звичаєм панахиди, спомини і концерти, а цей Шевченко це: „Дух, що тіло рве до бою, Рве за поступ, щастя й волю. Він живе, він ще не вмер!"...

У своїй ґеніяльній праці скульптор представив нам інтелектуальну й духову постать Шевченка, яка являється перед нами наче зматеріялізований дух поета і приковує нас до себе своїм містичним виразом, серіозністю інтелекту і силою духа.

Лівою рукою поет з цілою силою притис до серця звій паперів, у яких усі його духові переживання й інтелектуальні роздумування, усе минуле й майбутнє українського народу, а правою рукою, витягненим вказуючим пальцем він вказує нам, як маємо ми прямувати до осягнення нашого найвищого ідеалу — соборности й державности. Не старими, традиційними, утоптаними стежками, а новим шляхом серіозного думання, важкої боротьби і посвяти.

В погруддю Шевченка злилися дві душі геніїв: Шевченка й Архипенка.

Після відспівання „Заповіту" наступила вельми знамена і висока церемония складання квітів у стіп погруддя Шевченка. Принесли чудові кошиці цвітів: відділи У. Н. Союза, У. Р. Союза, Народної Помочи, Союза Українок, ОДВУ, хор „Думка", місцеві клюби, товариства і приватні особи. Ціла сцена довкола погруддя поета вкрилася городом цвітів, з яким зливався в одну гармонію хор „Думка" у своїх гарних народніх костюмах.

За цим наступило офіціяльне передання погруддя місту Дітройт. Адв. Ів. Панчук коротким словами англійською мовою від імени української громади і хору „Думка" передав погруддя поета міському дорадникови, Реймондови Келлі, який заступав неприсутнього мейора Кузенса, а цей після замітних слів подяки передав знову погруддя кураторови „Дітройтського Музею Красних Штук", Клайдови Боровсови.

Куратор Боровс, приймаючи погруддя Шевченка, в імени музею виголосив знаменуту й високо-культурну промову, якої зміст був уже в передовиці „Свободи". Промовляв ще англійською мовою український уроженець Канади, адвокат Іван Яців з Виндсор. Під кінець слідував головний реферат свята.

Шевченко тут і Шевченко там.

Д-р Л. Мишуга представив нам, чим був для нас Шевченко, чим є і чим останеться. Думаю, що треба, щоб цей реферат був передрукований з огляду на вагу цього історичного свята, яке відбулося в Дітройті дня 12-го травня.

Одначе таки дозволю собі підчеркнути з цього реферату ось що: „Архипенко дав нам твір Шевченка в національнім дусі, який є могутнім протестом проти цього памятника, який поставили Шевченкови в Харкові московські большевики, а в якім нема нічого, що репрезентувалоб не тільки правдивого духа Шевченка, але й нічого, що репрезентувалоб українську націю. Тому, що твори Шевченка большевики перекрутили для своєї пропаганди, то і в цім харківськім памятнику большевики дали тільки вираз московсько-большевицькому світоглядови на штуку і на такі національні постаті, до яких належить Шевченко.

Погруддя Шевченка, що знайшло приміщення в американським музею, є досягненням історичної ваги, бо це перший раз Шевченко ввійшов у широкий світ через твір артиста світового значіння. Та ще треба, щоб копія цього погруддя стануло і на українській землі, в Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові".

Ці слова, що були висказані того дня, знайшли відгомін, бо таки ще того вечора на комерсі у п-ва Штиків зібрано малощо не половину коштів копії. Жертвували в долярах: Український Національний Хор „Думка" 100, М. Кіптик 100, адв. Панчук 59, М. Федитник 26, д-р Кібзей 25, Т. Зарембський 25 і М. Шустакевич 5. А д-р Мишуга згодився жертву від о. Петра Понятишина в сумі $100 і від себе в кваті $50. Разом зібрано $565.

Моя кореспонденція була би неповною, колиб я хоч кількома словами не згадав про концертову часть свята. На концертові продукції, які дав хор „Думка", зложилися майже самі твори Шевченка. Композиції може трохи вже перестарілі, але були виконані хором знаменито під вправною рукою п. Атаманця. Супровід фортепяновий дала наша найліпша піяністка в Дітройті, панна Оля Блажковська, вчителька музики в публичних школах. Соля сопранові пань: Наді Атаманцевої і Парасі Рихлівської, як також декламація панни Петруні Сеньків були теж цими гарними цвітами, які зложено у стіп Шевченка. Слід зазначити, що надійшов іще привіт від п. О. Архипенка, який привитано сердечними оплесками. Відчитано теж привіти організацій та поодиноких осіб.

Погруддя Шевченка вже виставлене в музею на почеснім місці для виду публики. Без сумніву цей історичний памятник української культури притягне до себе не тільки місцевих Українців, але всіх Українців Америки й Канади. З цього ґеніяльного твору черпатимуть нового духа наші грядучі покоління в Америці, а то й увесь наш нарід. **М. Шустакевич.**

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Бр. св. Арх. Михаїла, Від. 90 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, як тих і позамісцевих, що збори відбудуться ДНЯ 26-го ТРАВНЯ, 1935 Р. в годині 12-тій в полудне.

На ті збори прибуде головний урядник У. Н. Союза **п. Д. КАПІТУЛА.**

Кождий член має явитися обовязково, бо в противнім разі поступиться з ним після статута. Рівнож хто з членів не вирівнає саою належитість буде суспендований. Таксамо просимо тих членів, що ще не виміняли своїх грамот, щоб принесли з собою на згадані збори. — За Відділ:

З. Волчанський, предс.;
І. Чепа, кас.;
І. Чепа, мол., секр.-фін.

ДЖОВАКІНО ФОРЦАНО

Поет, фільмовий режісер і приятель Мусолінія.

Про значіння Джовакіна Форцана для італійського письменства й італійської фільми чужинці мало що знають. Він був режісером славної фашистівської фільми „Чорні сорочки". Далі на спілку з Мусолінієм створив наполеонівську драму „Сто днів".

Форцано — один із найбільше відомих італійських поетів. Його твори в Італії дуже поширені, а драми виставляли багато разів. Виріс Форцано в Тоскані, де й сьогодні живе, молоді літа провів із славним композітором Пучінієм, якого був співробітником. Три лібрета для Пучінієвих опер написав Форцано, між ними славну одноактівку „Джанні Скікі", якій щодо клясичної форми ще й сьогодні ніхто не дорівняв.

Приятелювання Форцана з Мусолінієм походить із часів боротьби фашизму, до якого Форцано пристав вчасно. Мусолінї має безмежне довіря до Форцана. Як на острові Ельбі робили знимки до „Сто днів", віддавали там Форцанови почести, наче якому королеви. Як входив до ідальні невеличкого готелю, в якому була головна кватира фільмової експедиції, господар клякав перед ним і цулував його в руку.

Мав необмежену поміч від держави при фільмових роботах. Для освітлення вулиць Портоферайо та пристані не вистарчали проєктори. Одна розмова з Римом і на другий день причалили три великі воєнні кораблі та доставили проєктори. Потім показалося, що електрівня на Ельбі не могла доставити подостатком електричної струї, щоб зрухомити всі проєктори. Одна розмова з Римом і на другий день причалив найбільший корабель італійської воєнної фльоти та доставляв струю проєкторам. Також фільмове місто в Тирані (кілька миль від осідку Форцана, Віяреджа) побудували за порадою Форцана. Чотири місяці передтим заки стали робити знимки до „Сто днів", були ще там страшні мочари. Наче під впливом чародійної палички повстало за такий короткий час ціле фільмове місто з усіми уладженнями, що потрібні для фільмових знимок.

Коли в будуччині Італія відгравтиме ролю, як країна, що витворює фільми, то завдячуватиме це лише Джовакінови Форцано.

ПАМЯТИ АВДУБОНА, АМЕРИКАНСЬКОГО ПРИРОДОЗНАВЦЯ.

Недавно тому скрізь по Злучених Державах відбувалися зібрання для вшанування памяти століттєсятиліття уродин Джана Джеймса Авдубона, великого американського природознавця, котрий дав почагки до науки про життя птиць.

„Він був зруйнований до крайности", пише „Освітнє Бюро" в біографічнім нарисі про Авдубона. Це була французька революція, що вигнала його батьків до Америки, котрі були заможними землесасниками острова Гайті, тоді під правлінням Франції. Коли вістка про повалення монархії у Франції досягла Західні Індії, зчинився бунт на острові Гайті, де Мурини прогнали багачів білої раси. Тоді батьки Авдубона переїхали до Злучених Держав, поселившись на фармі біля Филаделфії.

Молодий Авдубон навчався промислу, але всі його зачаті підприємства не вдавались. Мистецтво та природознавство були його одиноким замилуванням, до котрого міг всецілo себе посвятити. Згодом вдався на мандрівку по американських пустарях; припадково працював по ріжних підприємствах, а, перебуваючи по більшій части в лісах, придивлявся птицям та звірятам, з чого робив безчисленні нариси.

Накінець наступила важна хвиля, коли в Англії вийшла велика книга його 435 малюнків американських птиць, що викликало сензацію серед любителів краси природи, коли з них зроблено виставу в Англії, а опісля в Злучених Державах. Поява інших публікацій про історію природи була основою освідомлювання американського загалу про певну оцінку життя птиць. Більшу частину свого пізнішого життя Авдубон провів на прослідкуванню околиць стейтів Огайо та Місісіпі. Пять томів „Орнітольогічної біографії" (наука про життя птиць) були витвором його праці. Це була перша спроба у Злучених Державах для повного вияснення економічної, наукової й естетичної вартости птиць.

Його працю тепер постійно продовжують організації, звані „Товариства Авдубона", що існують у багатьох стейтах Злучених Держав в цілі охорони життя птиць як частини природних засобів нації.

ФЛІС.

Кельнер приніс зупу гостеви й каже: Подобає на дощ.

Гість, що зачав їсти: І таксамо смакує.

На відпусті.

В часі потрясаючої проповіди, питає заплаканий парохіянин свого сусіда, чому й він не плаче.

— Я не з тої парохії! — відповідає той спокійно.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛИВЛЕНД, О.

На Рідну Школу.

Як кождого року, так і цього зарок укр. прав. церкви, о. М. Запаринюк, збирав при посвяченню пасок писанки і віддав їх на Рідну Школу, а що Рідна Школа не потребує писанок, тільки грошей, то предсідниця Союза Українок при укр. прав. церкви, гром. Евфрозина Свідрик, запросила до помочі інших членищ і на Великдень ці писанки розпродала поміж громадянами.

Розпродажем занимались отсі Промадяньки: Е. Свідрик, М. Міклясевич, А. Стангритчук, Р. Волошин і Катерина Голдер. Загальна сума принесла $16.38, яку висилано на Рідну Школу через Обєднання.

Марія Міклясевич, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На народні ціли.

Чистий дохід зі свята Шевченка, яке відбулося 24. березня, виносив $15. Ті гроші вислано через Обєднання, призначуючи по $5 на визвольну боротьбу, інвалідів та Рідну Школу.

За Центральний Комітет Укр. Нац. Орг.

Іван Клок, секр.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

На Рідну Школу.

Збірка в часі Христового Воскресення в укр. кат. церкві на писанку для Рідної Школи принесла $14.03. До цеї квоти додаю ще $2.75, які то гроші прийшли з коляди в часі Різдвяних Свят, отже разом вислано через Обєднання $16.78 на Рідну Школу. Квоту $2.75, яко додаток до коляди, зложили: Панько Задорецький і Микола Сеник по $1, Василь Савран 50 центів, а Матвій Петруняк 25 центів.

о. Іван Захарко.

МІЛФОРД, КОНН.

На голодуючих у Яворівщині.

Читаю багато в старокраєвій пресі, а також у нашій „Свободі" про цей страшний голод, який навістив наших братів у рідним краю, а зокрема в Яворівщині, одначе не читаю про те, щоб яка імiграція відгукнулась як слід на те велике нещастя. Майже ніхто не складає жертв на ту ціль. Отже я посилаю через Обєднання $20 на голодуючих у Яворівщині, та вірю, що ця моя скромна жертва заохотить також інших зложити жертву на ту благородну ціль.

Агафія Бундзяк.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (38)

Незадовго потім, як члени виправи довідалися, що підступні Араби вкрали дівчата Наомі Медисон і Ронду Тері, Тома Ормен почав тихцем робити малий пакунок з поживою, коцами й амуніцією. Бил Вест приглядався цьому якийсь час мовчки, а далі теж почав збиратися в такий самий спосіб до довшої подорожі джунглями.

„Що ви робите?" — спитався Ормен. „Я йду з вами", сказав Вест. Ормен потряс головою. „Нічого з того не буде! Це моя смерть!" Не кажучи ні слова, Вест далі приготовлявся. Потім кождий чоловік у товаристві зголосився добровільно до небезпечної дороги пошукування дівчат.

„Я йду самий", сказав Ормен. „Один чоловік пішки може йти скорше, ніж Араби на конях. Вони будуть мусіти прорубувати собі дорогу". „Але що зможе один чоловік зробити, дігнавши їх?" — спитався О'Ґрейді. „Його вбють!" „Я не буду битися", відповів Ормен. „Я попробую вживати своєї голови.

„Потім Араби зроблять усе за гроші", Ормен говорив далі. „Я їм предложу за дівчата більшу суму, ніж вони зможуть дістати деінде". „Деінде?" — спитався Бил Вест. Ормен потакнув головою. „Так! В Африці все ще є ринки, на котрих продають дівчата. Я боюся тільки одного: що не дожену їх на час".